

SUGESTII ȘI CONCLUZII ÎN LEGĂTURĂ CU APLICAREA CODULUI CONTRAVENȚIONAL

Sergiu FURDUI,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
Vicepreședinte al Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție*

SUMMARY

Analyzing the informative notes regarding the application of the Contravention Law which come to the Supreme Court of Justice from other courts, we find that the Contravention Code does not provide in full measure solutions for the legal regulation of new relations co-existing in society and is not yet systematized on the basis of some principles, institutions and own regulations.

In such circumstances the courts are called as well as the function of solving the contravention causes, to contribute significantly to the application of the legal framework in the contravention domain, which is able to answer to the rigors and demands of time.

*The importance of judicial activity in the process of elaboration and training of the contravention law comes from the fact that the concepts, categories, principles and legal institutions of this normative act should be developed and evaluated under the direct influence of jurisprudence. In turn these values of thought and judicial practice follow to be subject to extensive research by the science of the Contravention Law because eventually to be integrated into a symmetric system by operation of elaborating the proposals of *lex ferenda* at the Contravention Code.*

Prin Legea nr.218-XVI din 24 octombrie 2008 a fost adoptat Codul contravențional al Republicii Moldova¹, iar prin Decretul nr.2046-IV din 29 decembrie 2008² acest act normativ a fost promulgat.

Conform art.481 din Codul contravențional, acest Cod a intrat în vigoare la 31 mai 2009, iar, conform art.482 lit.a) din Codul contravențional, la data intrării în vigoare, Codul cu privire la contravențiile administrative, aprobat prin Legea R.S.S. Moldovenești din 29 martie 1985³, cu modificările ulterioare, a fost abrogat.

Realizarea unei opere legislative de asemenea anvergură cum este Codul contravențional a deschis și a declanșat o adevărată acțiune de statut independent pentru materia juridică contravențională, considerînd-o nu o simplă instituție tutelată de Dreptul administrativ, ci o ramură de drept autonomă în măsură să ocupe în nume propriu locul cuvenit în sistemul de drept al Republicii Moldova.

Astfel, în prezent, Dreptul contravențional – susținut de o parte, contestat sau privit cu rezerve de altă parte, grație evenimentului legislativ menționat, se impune ca un drept autonom, pentru a răspunde, pe plan doctrinar, legislativ și judiciar, realităților politico-economice și social-culturale noi și să contribuie la reglementarea acestor raporturi juridice din societate.

Odată cu adoptarea și punerea în aplicare a Codului contravențional Dreptul contravențional își lărgește

domeniul de acțiune: realitatea juridică obligă jurisprudența să-și dezvolte funcțiile de interpretare și aplicare a normelor contravenționale, dublate de prospectare și prognoză, astfel, în esență, revenindu-i sarcina și obligația de a analiza și a cerceta domeniul extrem de vast și diversificat al noului regim juridic al contravențiilor din Republica Moldova.

Deși prin adoptarea Codului contravențional s-a realizat una dintre sarcinile incluse în Programul de activitate pentru realizarea prevederilor Constituției și ale Concepției reformei judiciare și de drept în Republica Moldova, aprobat prin Hotărîrea Parlamentului Republicii Moldova nr.219-XIII din 22.09.1994⁴, considerăm că acest proces legislativ nu s-a încheiat și, respectiv, există motive întemeiate pentru a pune în discuție probleme importante cu privire la elaborarea și prezentarea propunerilor *de lege ferenda*.

Preocupările din ultimul timp cu privire la Codul contravențional ne îndeamnă la relevarea opiniei vis-à-vis de aspectele de drept și de fapt ridicate de practica judiciară în legătură cu interpretarea și aplicarea prevederilor acestui act normativ, dat fiind că la această dimensiune s-au acumulat și continue să se acumuleze diverse puncte de vedere, deseori controversate, toate orientate asupra încercărilor de sintetizare și ordonare a cunoștințelor teoretice și practice în vederea soluționării problemelor ce țin de realizarea acestei opere legislative.

Față de aceste motive, având în vedere faptul că procesele contravenționale au o pondere substanțială și însemnată în activitatea instanțelor judecătorești, în funcție de experiența profesională acumulată pe parcursul activității practico-științifice în domeniul Dreptului contravențional, în rândurile ce urmează ne vom expune punctul de vedere cu privire la Codul contravențional prin prisma rolului instanțelor judecătorești la elaborarea și aplicarea normelor contravenționale.

Constituția consfințește că „Republica Moldova este un stat de drept, democratic...”⁵, iar într-un stat bazat pe drept instanței judecătorești îi revine locul și rolul de frunte în sistemul autorităților competente să examineze cauzele contravenționale.⁶

În atare situație, instanțelor judecătorești le revine rolul principal în elaborarea și aplicarea prevederilor contravenționale, deoarece actorul cel mai important al operei de interpretare a legii contravenționale este judecătorul, care prin atribuțiile exercitate face dreptul o parte integrală din viața juridică a societății. Așa cum spunea Aristotel, „judecătorul este dreptul care trăiește”.

Pentru a identifica elementele prin care se configurează acest rol, este necesară o analiză și o abordare practico-științifică cu privire la interpretarea și aplicarea normelor contravenționale în cadrul procesului contravențional, iar această activitate este dependentă în mare măsură de actul normativ propriu-zis.

În vederea stabilirii reglementărilor pertinente pentru aplicarea corectă și uniformă a normelor încorporate în Codul contravențional, prin scrisoarea nr.9-S.R./09 din 22.06.2009, Curtea Supremă de Justiție a solicitat de la instanțele judecătorești Note informative, care să includă:

a) problemele de drept cu care se confruntă instanța de judecată la interpretarea și aplicarea legii contravenționale;

b) constatările motivate privind imperfecțiunea și neconcordanța legii contravenționale în cazul în care există asemenea situație la judecarea cauzei contravenționale;

c) propunerile privind perfecționarea cadrului legislativ existent în domeniul contravențional și necesitatea armonizării normelor în vigoare cu reglementările legislației comunitare.

Efectuând o analiză a Notelor informative parvenite, am constatat că instanțele judecătorești se confruntă cu diverse probleme de drept în cadrul aplicării legii contravenționale, care creează consecințe negative, cu implicații de ordin teoretic, dar și practic (deficiențe la interpretarea unitară și aplicarea corectă a normelor contravenționale, contestații întemeiate privind valoarea lor normativă, diminuarea eficienței legii contravenționale,

abordări conjuncturale, reglementări ajuridice, practici distorsionate etc.).

Astfel, sunt semnalizate probleme de genul menționat: circa 20 – în Notele informative semnate de vicepreședintele Curții de Apel Cahul și de președintele Judecătoriei Comrat, circa 38 – în Notele informative semnate de președintele Judecătoriei Glodeni și de președintele Judecătoriei Sângerei etc.

În acest context, evidențiem doar unele dintre problemele de drept contravențional semnalate de instanțele judecătorești:

1) Codul contravențional nu prevede procedura examinării contestației împotriva procesului-verbal cu privire la contravenție (*Judecătoria Taraclia*);

în Codul contravențional:

2) există neconcordanță între prevederile art.34 alin.(4)-(8) din prezentul Cod și cele cuprinse în Titlul VII din Codul de executare și, astfel, instanțele de judecată se confruntă cu dificultăți la examinarea demersurilor intentate de agenții constatatori privind înlocuirea sancțiunii contravenționale (*Judecătoria Ciocana*);

3) lipsesc reglementări în ce privește cazurile de incompatibilitate a judecătorului, motivele abținerii sau recuzării, precum și procedura de soluționare a declarației de abținere sau a cererii de recuzare (*Judecătoria Hâncești*);

4) nu este prevăzută forma și conținutul propunerii de a aplica o anumită sancțiune solicitată de agentul constator (*Judecătoria Ocnița*);

5) nu este prevăzută procedura de conexare a cauzelor contravenționale și nu este clar cum de procedat în cazul în care o contravenție este dată spre examinare mai multor autorități competente (*Judecătoria Criuleni*);

6) nu este clar care-i denumirea actului prin care instanța de judecată pronunță soluția, deoarece în art.394 alin.(2) Cod contravențional legiuitorul utilizează termenul „decizie”, iar în art.462 Cod contravențional – termenul „hotărâre” (*Judecătoria Călărași*);

7) există rezerve referitor la reglementarea termenului de prescripție privind tragerea la răspundere contravențională și, în așa mod, nu se obține scopul legii, iar persoana vinovată evită răspunderea juridică (*Judecătoria Ștefan-Vodă*);

din prevederile:

8) art.461 Cod contravențional nu este clar care instanță trebuie să soluționeze chestiunea repunerii în termen a recursului (*Judecătoria Rezina*);

9) art.455 alin.(2) Cod contravențional rezultă că în cazul în care agentul constator nu se prezintă în ședința de judecată, urmează încetarea procesului contravențional, dar această prevedere lezează dreptul victimei, precum și ale altor persoane afectate în rezultatul con-

travenției la o satisfacție efectivă judiciară (*Judecătoria Cantemir*);

10) art.179 Cod contravențional rezultă că contravenientul poate fi sancționat cu demolarea construcției neautorizate, însă în Partea Generală a Codului contravențional nu este prevăzută o asemenea sancțiune (*Judecătoria Cahul*);

11) art.40 Cod contravențional rezultă că expulzarea poate fi aplicată ca sancțiune complementară, însă, conform prevederilor art.32 Cod contravențional, asemenea sancțiune nu este prevăzută, iar legea contravențională nu reglementează instituția „măsuri de siguranță” ori „măsuri de constrângere” (*Curtea de Apel Chișinău*).

Șirul problemelor de drept ridicate în legătură cu aplicarea Codului contravențional nici pe departe nu se încheie și, în această ordine de idei, în Nota informativă semnată de președintele *Judecătoriei Ialoveni* se concluzionează: „**Circumstanțele expuse mai sus reprezintă doar câteva din lacunele noului Cod contravențional depistate de instanțele de judecată de la momentul punerii în aplicare și pînă în prezent, și considerăm că astfel de omiteri vor mai fi depistate de judecători în cursul examinării cauzelor contravenționale**”.

În acest context, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție a organizat la 29 octombrie 2009 o masă rotundă, unde s-au pus în discuție problemele cu care se confruntă instanțele de judecată la aplicarea prevederilor Codului contravențional. Din discursurile președinților instanțelor judecătorești, participanți la dezbateri, rezultă că judecătorii întâmpină dificultăți la interpretarea și aplicarea legii contravenționale, deoarece aceasta este afectată de imperfecțiuni și neclarități legislative, motiv pentru care se adoptă soluții diferite și contradictorii.

Cu privire la problemele survenite în legătură cu aplicarea Codului contravențional s-a discutat și în cadrul mesei rotunde prilejuite de lansarea Raportului elaborat de Programul de Drept „Performanțele justiției penale prin prisma drepturilor omului. Evaluarea procesului de transformare a sistemului de justiție penală în Republica Moldova” care s-a desfășurat la 2 decembrie 2009. În Raportul menționat este stipulat: „Noul Cod contravențional este foarte complicat și nu s-a făcut nici o estimare a impactului în practică. Aceasta prevede noi contravenții și o procedură mult mai complexă, ceea ce va spori numărul de cazuri, în special pentru judecători”⁷.

Solidarizându-ne cu constatările și concluziile motivate privind problemele care afectează actul de justiție în legătură cu deficiențele Codului contravențional, expuse de către colegii din sistemul judecătorec al Republicii Moldova și care sunt semnalizate de societatea științifică și practică, considerăm necesar a menționa că în condițiile în care Republica Moldova face eforturi importante

în procesul integraționist al dreptului comunitar, cadrul juridic al regimului contravențional stabilit prin Codul contravențional este vădit depășit de realitățile obiective în majoritatea componentelor sale juridice și chiar contrar principiilor fundamentale ale Dreptului.

În acest context, merită a fi reamintită reflecția savantului Blaise Pascal: „Justiția fără forță este neputincioasă... Preceptele, legile, regulile elaborate de stat, care guvernează activitatea umană în societate, sunt impuse, la nevoie, prin constrângere socială, altfel spus – prin forța publică”⁸.

În această ordine de idei, analizând aspectul de fond al substanței juridice a soluțiilor promovate prin reglementările Codului contravențional, apreciem absența unei forțe publice, capabile să constituie un sprijin real pentru justiție. Astfel, constatăm absența unei concepții clare și sistematizate, a unei viziuni unitare și coerente într-un domeniu complex și important, cu profunde implicații practice, cum este cel al contravențiilor și, pe cale de consecință, constatăm că legiuitorul nu a beneficiat de concepte și principii moderne, științific argumentate, precum și de soluții practice, prin prisma jurisprudenței europene, care, prin adoptarea Codului contravențional, să elimine abordări conjuncturale, derogări nejustificate și practici neuniforme, contradictorii și distorsionate.

În această ordine de idei, am atenționat în nenumărate rânduri⁹ asupra impactului negativ ce riscă să se răsfrângă în legătură cu adoptarea legii contravenționale necalitative, dar, spre regret, nu am fost auziți. Astfel, am semnalat „că abordarea voluntaristă sau delitantă a concepției privind Codul contravențional, neglijându-se sau exagerându-se însemnătatea noțiunilor-cheie și a principiilor de bază ale unui asemenea act normativ important, prin substituirea componentelor de bază cu cele din alte ramuri de drept sau prin preluarea lor din legislația în vigoare, deja depășită, poate avea consecințe negative, cu implicații de ordin teoretic (o tratare cu caracter subiectivist și unilateral a reglementărilor contravenționale), dar și practic (deficiențe serioase la interpretarea și aplicarea normelor contravenționale, slăbirea eficienței legii contravenționale etc.)”¹⁰.

Astfel, este foarte dificil de sisizat, chiar imposibil de argumentat din punct de vedere științific, plasarea în Codul contravențional, într-un singur capitol, a două instituții de bază, dar diferite, ale dreptului contravențional: contravenția și răspunderea contravențională (Capitolul 2), precum și a cauzelor care înlătură caracterul contravențional al faptei și a cauzelor care exonerează de răspunderea contravențională (Capitolul 3), cu atât mai mult identificându-le într-o singură normă generală (art.19). Pe de altă parte, două părți componente ale unei instituții de bază a dreptului contravențional (sancțiunea

contravențională) sunt plasate în două capitole (Capitolul 4 – sancțiunile contravenționale și Capitolul 5 – aplicarea sancțiunii contravenționale).

La fel, este o lacună evidentă absența în Partea Generală a Codului contravențional a măsurilor de asigurare: confiscarea specială, desființarea lucrărilor neautorizate și aducerea în stare inițială, acțiuni educative de profilaxie individuală aplicate minorului, obligarea la tratament medical. Astfel, la examinarea cauzelor cu privire la contravențiile prevăzute de art.179 (construcții neautorizate și intervenții neautorizate la construcțiile existente), art.274 (încălcarea regulilor de comerț în piață), art.287 (încălcarea regulilor vamale) și multe altele, autoritatea competentă întâmpină probleme în vederea soluționării juste a cauzelor respective în legătură cu chestiunile privind obiectele a căror existență și circulație este ilegală.

Este extrem de greu de apreciat ce activitate desfășoară instanța de judecată la aplicarea prevederilor art.34, alin.(4)-(8), de vreme ce această instanță este transformată în mod nejustificat într-un organ de executare a sancțiunii contravenționale – amenda, astfel fiind evitată procedura de executare prin prisma activității organului de executare (Titlul 7 din Codul de executare¹¹).

Este o eroare vădită că una și aceeași faptă contravențională se prevede în mai multe articole din Partea Specială a Codului contravențional. De exemplu: art.91 alin.(2) prevede răspundere pentru comercializarea către minori a produselor din tutun și a băuturilor alcoolice. Tot pentru comercializarea pentru minori a băuturilor alcoolice se prevede răspundere în art.286 alin.(4) și în art.286 alin.(3).

Este vădit greșită sancțiunea în art.274 alin.(2) Cod contravențional, unde se prevede amendă de la 50 la 500 unități convenționale, pe când în art.34 alin.(2) se prevede că amenda se aplică persoanelor fizice de la 1 la 150 unități convenționale. Asemenea greșeli există și în alte norme speciale ale Codului contravențional.

În acest context, este necesar a sublinia că Partea Specială a Codului contravențional este, în principiu, o reproducere a Părții Speciale a Codului cu privire la contravențiile administrative, fiind schimbată doar ordinea clasificării capitolelor și, în unele cazuri, fiind completată cu noi componente de contravenții. Se observă că la elaborarea componentelor de contravenții nu s-a ținut seama de actele normative în vigoare, care reglementează raporturile juridice din domeniul respectiv ocrotit de legea contravențională și nu s-a consultat organul de stat specializat în evidența legislativă cu privire la materia supusă reglementării contravenționale. Aceasta se resimte în modul de redactare a normei contravenționale speciale: uneori formulările conțin termeni imprecizi (art.310)

sau cu o semnificație exclusiv tehnică (art.309), pentru ca, alteori, formulările, din dorința de a fi sintetice, să conțină doar prevederi generale și, totodată, neconcrete cu privire la obiectul contravenției (art.291).

O problemă deosebit de dificilă este Partea Procesuală din Codul contravențional, care conține neclarități, inexactități, lacune, activitățile procesuale nefiind structurate logic și consecutiv pe faze și etape etc. Practica demonstrează că soluțiile actuale din Partea Procesuală a Codului contravențional generează probleme foarte complicate și aproape irezolubile, inclusiv determinând imposibilitatea executării hotărârii în cauza contravențională. Faptul că se întocmesc un număr mare de procese-verbale cu privire la constatarea și sancționarea contravențiilor și, respectiv, se raportează că s-au perceput la buget sume mari ce provin din amenzile contravenționale, nu este relevant și elocvent, deoarece un număr foarte mare de asemenea hotărâri nu se execută din diferite motive, cauza principală fiind imperfecțiunea și complexitatea exagerată a procedurii contravenționale prevăzute de Codul contravențional.

La realizarea sarcinii privind apărarea valorilor ocrotite de legea contravențională, importanța teoretică și practică a procedurii cu privire la contravenții nu poate fi pusă la îndoială, de vreme ce întreaga activitate privind tragerea la răspundere pentru săvârșirea contravenției gravitează în jurul ei.¹²

În gândirea social-juridică s-a conturat cu claritate ideea că „recrudescența fenomenului ilicit din anumite motive nu rezultă, în principal, din blândețea represiunii penale, ci din motivul că o seamă de fapte ilicite, al căror număr, din păcate, este mare, rămân nepedepsite”.¹³

Astăzi, în condițiile edificării statului de drept, este ca niciodată importantă sarcina ca procedura contravențională „să garanteze libertatea și drepturile legale ale individului în așa mod, încât să nu admită tragerea la răspundere și sancționarea nelegitimă”.¹⁴

În contextul problemelor legate de imperfecțiunea Părții Procesuale, evidențiem următoarele:

Este sofisticată și, respectiv, total denaturată definiția noțiunii de contravenient, dată în art.384 ce poartă denumirea „Persoana în a cărei privință a fost pornit proces contravențional”, deoarece prin modul și caracterul relevat este grav afectat principiul constituțional „Prezumția nevinovăției” (art.21 din Constituție).

Este incompletă și, deci, greu realizabilă procedura privind contestația împotriva procesului-verbal cu privire la contravenție (art.448), de vreme ce nu se arată ordinea și modalitatea examinării contestației respective și, culmea, nu sunt specificate soluțiile ce urmează a fi adoptate de instanța de judecată.

Este vădit nejustificată norma prevăzută în art.455 alin.(2) Cod contravențional, potrivit căreia

„neprezentarea agentului constatator, legal citat, fără motive întemeiate și fără înștiințarea prealabilă a instanței duce la încetarea procesului contravențional, cu emiterea, după caz, a unei încheieri interlocutorii”, deoarece soluția respectivă afectează grav drepturile și interesele legitime ale părții în procesul contravențional și, totodată, persoana vinovată de săvârșirea contravenției evită ilegal tragerea la răspundere contravențională.

Este inexplicabilă soluția prevăzută la art.473 alin.(1) Cod contravențional, din care rezultă că, după examinarea recursului, instanța nu este în drept să pronunțe decizia prin care să admită recursul, să caseze hotărârea atacată și, prin rejudecare, să pronunțe o nouă hotărâre. Dat fiind că instanța de recurs este limitată cu competența respectivă, cu toate că este în condiții ce-i permit să soluționeze cauza, prin dispunerea rejudecării cauzei în prima instanță, în mod evident se tergiversează examinarea cauzei și, respectiv, prin expirarea termenului de prescripție, persoana evită răspunderea contravențională, ceea ce este inadmisibil.

Ne exprimăm nedumerirea și apreciem ca acțiuni voluntariste cu scopul de a nu-și asuma responsabilitatea pentru actul de justiție în Republica Moldova faptul că din proiectul Codului contravențional inițial a fost exclusă calea extraordinară de atac – recursul în anulare, care era destinată scopului de reparare a erorilor de drept comise la examinarea cauzei contravenționale. Astfel, din sistemul autorităților competente a fost înlăturată, absolut neîntemeiat, Curtea Supremă de Justiție – organul suprem al puterii judecătorești, care, fiind unica instanță ierarhic superioară, urma să asigure interpretarea și aplicarea corectă și uniformă a legii contravenționale pe teritoriul Republicii Moldova. Totodată, este necesar de evidențiat că, stabilind calea extraordinară de atac – revizuirea (Capitolul 9), în alin.(2) art.475 sunt indicate ca temeuri de revizuire a procesului contravențional temeuri prevăzute la alin.(1) pct.1) lit.c), d), e) art.453 Cod de procedură penală, care reglementează temeurile pentru recurs în anulare, ceea ce denaturează natura juridică a căii extraordinare de atac stabilite de legea contravențională.

Un alt aspect dificil al legii contravenționale în vigoare este competența judecătorei. Considerăm că o mare parte din cauzele ce-i revin pentru examinare judecătorei urmau să fie examinate de agentul constatator, și anume: toate cauzele în care nu se aplică arestul contravențional, munca neremunerată în folosul comunității și expulzarea – sancțiuni care trebuie să fie aplicate, în mod excepțional, numai de instanța de judecată.

Semnificativă în acest sens este jurisprudența Curții Europene pentru Drepturile Omului care apreciază contravenția ca o faptă de natură penală indiferent de

calificarea existentă în dreptul intern. Astfel, în cuprinsul Hotărârii CEDO din 21.02.1984 în cauza *Ozturk contra Germania* s-a statuat că contravenția este o faptă de natură penală (infracțiunea), în sensul Articolului 6 din Convenție.¹⁵

Doctrina susține ideea că fapta contravențională este considerată o faptă de natură penală,¹⁶ fiind, din această perspectivă, o specie a ilicitului penal: crime, delictes și contravenții.¹⁷

Dar faptul că aceste două forme de ilicit penal: infracțiunea și contravenția au aceeași origine juridică, structură generică – atât obiectiv, cât și subiectiv, nicidecum nu înseamnă că cauzele contravenționale trebuie să fie examinate, în marea lor majoritate, la prima etapă – constatarea și sancționarea contravenției, de judecătoreie.

Pe parcursul evoluției legislației se evidențiază tendința creșterii numărului de fapte considerate antisociale și calificate drept contravenții, cu modificarea corespunzătoare a sistemului de sancționare. Procedura de constatare, de cercetare și de sancționare a contravențiilor devine mai simplă, iar competența în acest domeniu revine, de regulă, organelor administrației publice.¹⁸

Volumul reglementărilor cu caracter contravențional și soluțiile legislative adoptate pe parcurs în acest domeniu sunt, în mare măsură, consecința procesului de restrângere progresivă a răspunderii penale, în condițiile aprofundării complexității relațiilor sociale, creșterii exigenței față de comportamentul persoanei în societate, în acord cu regulile de conviețuire socială, cu normele eticii și echității social-juridice¹⁹.

În legislația statelor avansate, contravențiile sunt considerate încălcări care se situează în afara legii penale. Avantajul pe care îl prezintă această soluție, promovată în plan legislativ în principal de Austria și Germania, este dezincriminarea societății și eliberarea puterii judecătorești de obligația implicării în soluționarea unor cauze penale ce au ca obiect fapte antisociale mărunte, cu un pericol social scăzut.²⁰

În cauza *Lutz contra Republicii Federative Germania* din 25.08.1987, în cauza *Assenov și alții contra Bulgariei* din 28.10.1998, CEDO a specificat că un stat contractant poate găsi rațiuni suficiente de convingătoare spre a introduce un sistem de sancționare, de exemplu, pentru contravențiile în sfera securității circulației rutiere, prin care organele de justiție să fie „descărcate” de obligația de a examina și sancționa cele mai multe dintre ele. A încredința această misiune pentru astfel de fapte autorităților administrative nu contravine Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor și Libertăților Fundamentale ale Omului, în măsura în care persoana interesată poate sesiza cu o plângere, împotriva deciziei luate împotriva sa de un alt organ

administrativ, un tribunal care oferă toate garanțiile prevăzute de Articolul 6 din Convenție.

Curtea Constituțională a Republicii Moldova, prin Hotărârea nr.21 din 23.07.1997²¹, a menționat că hotărârile organelor care nu au atribuții de autoritate judecătorească, luate asupra cauzelor cu privire la contravențiile administrative, nu constituie înfăptuirea justiției, subliniind că toate deciziile organelor (persoanelor cu funcție de răspundere) asupra cauzelor cu privire la contravențiile administrative pot fi atacate, depunându-se o plângere la judecătoria, adică pot fi supuse controlului judiciar. În cazul dat, Curtea Constituțională, în Hotărârea nr.26 din 23.10.2007²², face concluzia că persoanei nu-i este lezat dreptul de acces la justiție prin prisma practicii CEDO.

În acest aspect, am propus, în cadrul grupului de lucru, ca, stabilind competența, să se dispună de o anumită marjă de apreciere, bazată pe un concept nou, clar și obiectiv, asupra căror contravenții instanțele judecătorești vor înfăptui justiția și la care etapă. Acest punct de vedere este reflectat în Anteproiect.

Setul de aspecte problematice elucidate poate fi continuat, adică, după cum s-a arătat mai sus, instanțele judecătorești, precum și alte autorități competente (Poliția Rutieră, Inspectoratul Fiscal și altele), se confruntă într-un spectru mult mai larg cu probleme mari și dificile la aplicarea prevederilor Codului contravențional.

Pe această linie de idei, merită menționat faptul că, încă până la publicarea Codului contravențional, în literatura de specialitate autohtonă au fost lansate primele semnale „că legea nouă nu este lipsită de lacune și neclarități, iar unele din normele juridice contravenționale necesită, în viziunea noastră, modificare chiar până la data de punere în aplicare a noului Cod”.²³ În procesul analizei juridice a Codului contravențional autorii au elucidat, în mod argumentat, unele erori, neclarități, momente discutabile, contradicții juridice inadmisibile, de care nu este lipsită legea contravențională.

Calitatea legii contravenționale criticate este determinată în mare măsură de activitatea insuficientă a grupului de lucru constituit prin Hotărârea Comisiei juridice pentru numiri și imunități CJ-6 nr.362 din 09.11.2005, care a elaborat Proiectul Codului contravențional adoptat în lectura a doua și în cea finală.

Manifestând respectul colegial, totuși, suntem nevoiți să subliniem, cu părere de rău, că s-au depus prea puține eforturi în desfășurarea unor studii fundamentale teoretice și practice în domeniul Dreptului contravențional și că prea ușor s-a cedat în fața sarcinilor puse în vederea elaborării unui act legislativ modern, care să dea expresie, în primul rând, comandamentelor sociale privind apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanei și altor valori ocrotite de lege.

Fundamentarea acestui proiect de act legislativ nu s-a efectuat în modul corespunzător, membrii grupului de lucru neîntocmind o Notă informativă care să cuprindă elementele prevăzute la art.20 din Legea privind actele legislative²⁴, iar varianta finală a proiectului respectiv și dosarul lui de însoțire nu au fost întocmite și expediate în modul stabilit de art.23 din legea menționată.

Acțiuni și/sau inacțiuni de acest gen, ce nu sunt acoperite de competență și responsabilitate cuvenită, sunt cu atât mai mult riscante într-un sistem de drept care se află la etapa de integrare în sistemul de drept comunitar, cum este cel al Republicii Moldova.

Recunoaștem că aceste aprecieri sunt subiective și exprimă, într-un anumit mod, un semnal de alarmă în legătură cu procesul legislativ vis-à-vis de Codul contravențional. Nutrim speranța că și alți colegi se vor alătura preocupărilor pentru valorificarea potențialului creator în vederea elaborării unui act normativ capabil să creeze un adevărat reper legislativ la examinarea cauzelor contravenționale.

Absența unei concepții fundamentale, coerente și compatibile cu litera și spiritul Constituției și al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului, neglijarea și diminuarea însemnătății noțiunilor-cheie, instituțiilor și a principiilor de bază ale unei legi contravenționale moderne, prin substituirea acestora cu cele din alte ramuri de drept ori prin preluarea din legislația veche, deja depășită, ori excluderea sau neadmiterea unor reglementări importante ce se impun în cadrul raporturilor sociale noi, utilizarea incorectă și diferită a unor termeni juridici speciali de circulație în materia contravențională, lipsa unui aspect ordonat și sistematizat a materiei reglementate, existența coliziilor de drept, adică admiterea unor norme care se află în contradicție cu altele din legislația în vigoare, existența cazurilor de „goluri” de competență, fie de suprapuneri de competență, aplicarea unui limbaj și a unor expresii juridice inadecvate, precum și a unor noțiuni confuze, alunecarea spre un tehnicism juridic îngust la elaborarea și structurarea actului normativ, fără a se sprijini pe o serioasă și temeinică documentare științifică legislativă și jurisdicțională – au condus la situația în care este greu de spus că scopul legii contravenționale se va realiza, așa cum se afirmă în articolul 2 al Codului contravențional.

Pe marginea Proiectului Codului contravențional în lectura a doua și în cea finală ne-am expus opinia, exprimând convingerea că o eventuală adoptare, cu structura și conținutul în varianta propusă, este prematură.²⁵

La acel moment, când Parlamentul încă nu a votat acest proiect de lege, ne-am pronunțat pentru amânarea adoptării Codului contravențional, propunând

implicarea activă a tuturor factorilor decizionali în vederea continuării și reevaluării eforturilor comune privind elaborarea și adoptarea legii contravenționale. În acest context, am propus ca Proiectul Codului contravențional să fie supus unor dezbateri publice, cu scopul ca persoanele interesate să aibă posibilitatea să-l examineze și, respectiv, să-și expună opinia. Concomitent, am optat împotriva avizului pozitiv asupra Proiectului Codului contravențional dat de Curtea Supremă de Justiție.

Obiecțiile și sugestiile privind propriul punct de vedere asupra viitorului Cod contravențional au fost relevate și argumentate într-un set de publicații de specialitate²⁶, precum și în dezbaterile în cadrul grupului de lucru constituit prin Hotărârea Comisiei juridice pentru numiri și imunități CJ/6 nr.362 din 09.11.2005.

Din cauza divergențelor cu privire la concepția, structura și conținutul proiectului Codului contravențional apărute în cadrul lucrărilor pentru pregătirea proiectului propriu-zis în lectura a doua și în cea finală, am elaborat și am propus un Anteproiect al Codului contravențional, inspirat de materialul judicios utilizat în rezultatul analizei doctrinei, legislației și jurisprudenței în materia contravențională.

Acest Anteproiect se bazează pe principiile care au stat la baza Proiectului Codului contravențional adoptat în prima lectură la 22 iulie 1999²⁷, elaborat de grupul de lucru constituit prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr.784-VIII din 19.03.1996²⁸, și s-a dezvoltat în baza Proiectului Codului contravențional elaborat de al doilea grup de lucru constituit prin Hotărârea Comisiei juridice pentru numiri și imunități nr.17/153 din 06.06.2001 în legătură cu finalizarea lucrărilor de elaborare (în redacție nouă) a Proiectului Codului contravențional.

Anteproiectul Codului contravențional a fost elaborat în rezultatul unor studii și documentări științifice, a unei practici bogate și variate, tezele prealabile reflectând o concepție nouă și originală în materie de contravenții. La stabilirea tezelor prealabile și, îndeosebi, la analiza și rezolvarea diverselor aspecte juridice generate de dispoziții controversate încă în vigoare, un rol preponderent, dacă nu chiar esențial, l-au avut hotărârile Curții Europene pentru Drepturile Omului, hotărârile Curții Constituționale a Republicii Moldova, precum și datele, informațiile și comentariile furnizate de doctrină și dreptul comparat.

Anteproiectul Codului contravențional a fost distribuit membrilor grupului de lucru, supus dezbaterilor în publicațiile de specialitate și, ulterior, prezentat în Parlament. Am încercat să-l publicăm în „Revista Națională de Drept” și/sau în „Legea și Viața”, dar din

cauza lipsei de spațiu (așa s-a motivat) nu am realizat această intenție.

Călăuziți de postulatul că rostul investigațiilor practico-științifice în domeniul Dreptului rezidă în promovarea ideilor, principiilor și conceptelor elaborate, în limitele spațiului oferit, au văzut lumina tiparului aproximativ 70 de lucrări cu abordarea problematicii juridice referitor la tematica dreptului contravențional. Relevând și expunând considerentele asupra activității privind elaborarea și adoptarea noii legi contravenționale, am așteptat cu deosebit interes opiniile, sugestiile și propunerile în vederea inițierii unui schimb de idei și argumente, ce ar contribui la identificarea unor întemeiate propuneri *de lege ferenda*, a căror elaborare și, eventual, legiferare urma să afirme, pe bază de concept nou și progresist, viabilitatea și eficacitatea Codului contravențional al Republicii Moldova.

Încurajările venite de la diferiți specialiști, inclusiv de la o bună parte de judecători, mi-au întărit convingerea, fără a avea pretenția la o formulă ideală sau perfectă a actului normativ preconizat (lucru practic imposibil de realizat), că concepția, conținutul și structura pentru care optăm în Anteproiectul Codului contravențional se constituie într-o formulă viabilă, utilă, eficientă și, sperăm, de perspectivă.

Ca autor, nu consider varianta de față a Anteproiectului Codului contravențional decât ca un punct de reper, de inițiere a discuțiilor și, după caz, a dezbaterilor asupra problematicii juridice cu privire la legea contravențională. Suntem conștienți că lucrul efectuat pe parcursul a circa 10 ani este susceptibil de dezvoltări și de perfecționare în continuare, care, exprimăm doleanța, se vor face de persoanele interesate în rezultatul lecturii Anteproiectului nominalizat. Acestui din urmă obiectiv îi și servește disponibilitatea noastră de a-l prezenta publicului larg la prima ocazie și/sau persoanei interesate la prima cerință în vederea unei colaborări practico-științifice.

Am pledat și continuăm să susținem activitățile practico-științifice în vederea elaborării legii contravenționale, care să posede o structură logic determinată, bazată pe o legătură organică între instituțiile de bază ale dreptului contravențional (legea contravențională, răspunderea contravențională, sancțiunea contravențională, sistemul Părții Speciale, procedura contravențională) și un conținut autonom ce ar cuprinde principiile fundamentale ferme, noțiuni doctrinare riguroase și reglementări normative clare, astfel încât Codul contravențional urmând să se constituie în ierarhia actelor legislative ca un instrument normativ modern, stabil și eficient întru dezvoltarea, promovarea și consolidarea Dreptului contravențional în sistemul de drept al Republicii Moldova.

Pe această linie de gândire, **optăm ca activitatea privind elaborarea și adoptarea Codului contravențional să continue, fiind reevaluate și reconsiderate elementele actuale în baza unei concepții noi și progresiste, printr-o fuziune între tezele teoretice fundamentale ale dreptului contravențional cu practica judiciară privind soluționarea cauzelor contravenționale.**

Pledînd pentru un instrument legislativ nou – calitativ, operativ și de maximă eficiență, considerăm că cerința primordială rezidă în reabilitarea principiilor practico-științifice ale dreptului contravențional privind abordarea și instituirea unui statut autonom cu privire la legea contravențională, contravenție, răspundere contravențională, sancțiune contravențională, procedură contravențională etc.

Potrivit opiniei respective, **continuarea procesului legislativ cu privire la Codul contravențional presupune întrunirea a trei componente: elaborarea procedurilor și normelor juridice, pe baza practicii autorităților competente să examineze cauzele contravenționale, în special a instanțelor judecătorești; cercetarea acestor procedee și norme de către știința dreptului contravențional, în vederea definirii și clasificării conceptelor și instituțiilor și, în stadiul final, încorporarea normelor în Codul propriu-zis prin crearea unui sistem simetric și cuprinzător, în măsură să ofere soluții optime tuturor cazurilor reale și imaginare.**

Prin urmare, se impune un nou ciclu de reevaluare, perfecționare și elaborare a cadrului legislativ existent în domeniul contravențional, în cadrul căruia jurisprudenței îi revine un rol de maximă importanță, pornind de la faptul că, pe tot parcursul activității, instanțele judecătorești au contribuit nu doar la aplicarea dreptului, ci și la elaborarea lui, îndeplinind, într-o împletire organică, atât o funcție de realizare a normelor juridice, cât și o funcție creatoare.

Dat fiind că legea contravențională în vigoare nu oferă în măsură deplină soluții pentru reglementarea juridică a noilor relații existente în societate și, concomitent, nu este încă sistematizată în baza unor principii, instituții și reglementări proprii, **instanțele de judecată sunt chemate, pe lângă funcția de soluționare a cauzelor contravenționale, să contribuie substanțial la crearea cadrului legislativ în domeniul contravențional, capabil să răspundă rigorilor și exigențelor timpului.**

Jurisprudența, în actul de justiție, întemeiază soluțiile, interpretând și aplicând normele juridice din textele dreptului intern conectate direct la normele convențiilor internaționale, furnizând, astfel, material valoros legiuitorului în vederea elaborării și adoptării legii care se impune.

Interpretarea legii contravenționale este definită ca fiind cea operațiune logică ce se efectuează pentru aplicarea în conformitate cu voința legiuitorului a normelor juridice contravenționale.²⁹ Interpretarea normelor juridice reprezintă un moment important al aplicării dreptului, la care organul de aplicare recurge pentru a stabili înțelesul adevărat și deplin al normei juridice.³⁰

Importanța interpretării corecte a normelor contravenționale este justificată de faptul că, în procesul aplicării acestor norme, instanța de judecată trebuie să clarifice cu toată precizia textul normei respective, să stabilească compatibilitatea acesteia în raport de o anumită situație de fapt (de o speță ce se deduce în fața sa). Organul de aplicare (interpretul) este obligat să constate sensul normei de drept, să verifice cu ce înțeles utilizează cuvintele legiuitorul, dacă acesta a gândit ori s-a exprimat concret sau abstract, dacă a făcut enumerări limitative ori s-a menținut în limitele unei reglementări-cadru etc.³¹

Iată de ce, la maximum trebuie de eliminat din cuprinsul Codului contravențional, din cauza folosirii neuniforme și neadecvate a tehnicii legislative, situațiile în care sunt utilizate cuvinte cu mai multe accepțiuni sau un cuvânt cu mai multe sensuri, exprimări necorespunzătoare, deoarece există lipsa unei terminologii clare, precise și specifice dreptului contravențional, iar vocabularul este inadecvat, fapte care pot fi încadrate în mai multe norme etc.

Normele contravenționale au o mare aplicabilitate, pentru că contravențiile sunt, cu certitudine, printre cele mai frecvente tipuri de fapte ilicite. Potrivit statisticii, dintre cauzele aflate pe rolul judecătorilor, ponderea cauzelor contravenționale este cea mai mare, comparativ cu cauzele penale ori cele civile.

Conform Informației privind activitatea instanțelor judecătorești în anul 2008,³² în perioada respectivă de către instanțele de judecată au fost examinate în total 245420 cauze și materiale, dintre care au fost judecate 96335 cauze contravenționale în privința a 98253 persoane (1484 cauze au rămas neexamine la 1 ianuarie 2009).

De aceea, **optăm pentru o lege contravențională coerentă, clară și lipsită de ambiguități și de contradicții, cu scopul de a-i permite judecătorului urmărirea unui raționament de care s-a condus legiuitorul la adoptarea legii și, respectiv, să-i creeze condiții favorabile pentru interpretarea și aplicarea corectă și unitară a acestei legi.**

De calitatea legii depinde în mare măsură calitatea justiției exercitate de către instanța de judecată și, în consecință, calitatea hotărârii judecătorești, deoarece concluziile și soluțiile adoptate în urma examinării cauzei contravenționale se bazează, în primul rând, pe legea contravențională.

Deși jurisprudența nu constituie izvor de drept, importanța ei este de netăgăduit, deoarece judecătoria, la interpretarea și aplicarea legii, sunt independenți și se supun numai legii. Justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești (art.114 din Constituție).

Prin urmare, regula care se degajă din hotărârile judecătorești este la fel de obligatorie ca aceea care rezultă din lege, fiindcă în ultimă instanță ea își trage puterea din lege.³³

Avizul nr.11 (2008) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind calitatea hotărârilor judecătorești³⁴ se pronunță pentru o legătură strânsă între lege și hotărârea judecătorească, în sensul că una depinde de alta sub aspect calitativ.

Pe această linie de idei, considerăm oportun și necesar de a fi reprodus integral conținutul pct.12 din Avizul nominalizat: „CCJE consideră, de asemenea, că este de dorit ca Parlanele naționale să evalueze și să controleze impactul legilor existente și în curs de elaborare privind sistemul judiciar și să introducă dispoziții tranzitorii și procedurale adecvate, pentru a se asigura că judecătoria sunt în măsură să le aplice prin hotărâri judecătorești de calitate. Legiuitorul trebuie să acționeze în așa fel, încât legislația să fie clară și simplă de folosit și să fie conformă cu Convenția. Pentru a facilita interpretarea, lucrările pregătitoare ale legilor trebuie să fie accesibile, într-un limbaj inteligibil. Orice proiect de lege privind administrarea justiției și legile procedurale ar trebui să facă obiectul unui aviz al Consiliului Justiției sau al unui organ echivalent înainte ca Parlamentul să delibereze asupra lui”.

Referitor la consolidarea cadrului legislativ și asigurarea aplicării legislației s-a accentuat și în Raportul Național lansat în cadrul Conferinței Naționale Anticorupție cu genericul „Progrese și perspective în reprimarea corupției”, care și-a desfășurat lucrările la 9 decembrie 2009 în incinta Institutului Național al Justiției. În acest document oficial se menționează: „Unul dintre obiectivele-cheie ale Strategiei naționale anticorupție îl constituie implementarea unei reforme legislative, menite să creeze un cadru normativ stabil și coerent, exceptând contradicții și ambiguități care au ca efect interpretarea dublă a legislației, ceea ce prezintă un risc major de favorizare a corupției”.³⁵

În concluzie, ***ne pronunțăm ca activitatea privind elaborarea și adoptarea Codului contravențional să fie continuată și, în acest sens, considerăm că se impune constituirea unui grup de lucru, compus din persoane competente și responsabile, care ar evalua și ar verifica impactul legii în vigoare asupra activității***

autorităților competente ce interpretează și aplică legea respectivă. Acest grup de lucru urmează să efectueze analiza legislației și practicilor cotidiene, examinând mai multe subiecte relevante stringente, cum ar fi: utilitatea criteriilor existente de măsurare a performanțelor justiției în materia contravențională, cum influențează politica legislativă a statului asupra activității autorităților competente să examineze cauzele contravenționale; atitudinea societății civile față de legea contravențională, nivelul de victimizare a populației și reformele care se impun pentru a racorda sistemul de justiție contravențională din Republica Moldova la standardele internaționale de drepturi ale persoanei.

În așa mod, ***pledăm pentru legături permanente de lucru între specialiști competenți, pe de o parte, și legiuitor, pe de altă parte, astfel încât colaborarea să se încununeze cu soluții legislative utile și eficiente pentru jurisprudență în materia contravențională.***

Importanța activității judiciare în procesul elaborării și aplicării legii contravenționale decurge din faptul că noțiunile, categoriile, principiile și instituțiile juridice ale acestui act normativ urmează a fi create și evaluate sub influența nemijlocită a jurisprudenței. La rândul lor, aceste valori ale gândirii și practicii judiciare urmează a fi supuse unor cercetări aprofundate de către știința dreptului contravențional, pentru ca, în final, să fie integrate într-un sistem simetric, prin operațiunea elaborării propunerilor *de lege ferenda*.

Este și firesc ca opinia expusă de pe pozițiile persoanei preocupate de problemele dreptului contravențional și care, în acest sens, s-a impus printr-un set de publicații de specialitate³⁶, să dea naștere la întrebări și comentarii, astfel încât ea urmează a fi apreciată drept manifestare a unui interes practico-științific pe fundalul juridic privind elaborarea și aplicarea Codului contravențional, sarcină devenită actuală și importantă la etapa de constituire a statului de drept Republica Moldova.

Manifestând speranța și dorința ca ideile și gândurile noastre să suscite interesul public, în primul rând al factorilor decizionali, precum și al tuturor colegilor juriști, în special al magistraților, am fi onorați dacă criticile, sugestiile și propunerile constructive pe marginea problemicii juridice abordate ar contribui la crearea unui curent sănătos de opinii cu privire la elaborarea și aplicarea Codului contravențional, în serviciul legiuitorului și, în acest fel, la afirmarea și consolidarea Dreptului contravențional în sistemul de drept al Republicii Moldova.

Încheiem cu o maximă celebră ce aparține filosofului elen Euripide (a.480- 406 î.Hr.): „Nu există ceva mai bun pentru stat decât legi bune alcătuite”, maximă foarte actuală și extrem de importantă pentru Republica Moldova.

Note:

¹ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.3-6, art.15.

² Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.3-6, art.14.

³ Veștile Sovietului Suprem și ale Guvernului R.S.S. Moldovenești, 1985, nr.3, art.47.

⁴ Programul de activitate pentru realizarea prevederilor Constituției și ale Concepției reformei judiciare și de drept în Republica Moldova, aprobat prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr.219-XIII din 22.09.1994.

⁵ Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr.1, alin.(3) art.1.

⁶ S.Furdui, în coautorat. *Administrarea eficientă a justiției*. – Chișinău 2006, p.104.

⁷ *Performanțele justiției penale prin prisma drepturilor omului*. Fundația Soros-Moldova. – Chișinău 2009, p.124.

⁸ A.Colin, H.Capitant. *Cours elementaire de droit civil fraicais*. – Paris: Dalloz, 1927, p.1.

⁹ *Adoptarea Codului contravențional – activitate importantă pe calea realizării Constituției și concepției reformei judiciare și de drept în Republica Moldova // Analele Științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, p.57-67; Opinie privind concepția Codului contravențional al Republicii Moldova // Legea și Viața, martie 2007, p.11-13.*

¹⁰ *Opinie privind concepția Codului contravențional al Republicii Moldova // Dreptul, 23.02.2007, p.6.*

¹¹ Codul de executare al Republicii Moldova, adoptat la 24 decembrie 2004 prin Legea nr.443-XV // Monitorul Oficial al Republicii Moldova 2005, nr.34-35, art.112.

¹² S.Furdui. *Procedura în cazuri cu privire la contravențiile administrative*. – Chișinău, 2000, p.9.

¹³ И.А.Галаган. *Административная ответственность*. – Воронеж, 1976, p.112.

¹⁴ A.Iorgovan. *Drept administrativ. Tratat elementar*. Vol.III. – București, 1993, p.199.

¹⁵ *Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului*. Institutul Român pentru Drepturile Omului. – Tiparul R.A. „Monitorul Oficial”, 1996, p.281.

¹⁶ Fl.Strețeanu. *Drept penal. Partea Generală*. – București: Rosseti, 2003, p.23.

¹⁷ V.Dongoroz. *Drept penal*. – București, 1939; M.Orlov. *Ce este contravenția? // Legea și Viața, 1998, nr.4.*

¹⁸ V.Guțuleac. *Tratat de drept contravențional*. – Chișinău, 2009, p.23.

¹⁹ S.Furdui. *Dreptul Contravențional*. – Chișinău, 2005, p.26.

²⁰ Gh.Nistoreanu, V.Dobrinou, Al. Boroii ș.a. *Dreptul penal. Partea specială*. – București: Europa, 1999, p.13.

²¹ Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova, nr.21 din 23.06.1997, cu privire la interpretarea art.114 din Constituția Republicii Moldova // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1997, nr.45/24.

²² Hotărârea Curții Constituționale, nr.26 din 23.10.2007, pentru controlul constituționalității unor prevederi ale art.298, art.300 și art.313 din Codul de procedură penală, introduse prin Legea nr.264-XVI din 28 iulie 2006, pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală al Republicii Moldova // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.175-177/23.

²³ V.Guțuleac, E.Comarnițaia. *Codul contravențional al Republicii Moldova (analiză juridică) // Revista Națională de Drept, 2009, nr. 3, p.23.*

²⁴ Legea privind actele legislative, nr.780-XV din 27.12.2001 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.36-38/210.

²⁵ *Opinie cu privire la Proiectul Codului contravențional adoptat în lectura a doua // THEMIS. Buletin Informativ, 2008, nr.2, p.7.*

²⁶ *Spre Codul contravențional // Revista Națională de Drept, 2003, nr.4, p.7-9; Codul contravențional – sarcină inclusă în programul de activitate pentru realizarea prevederilor Constituției și ale Concepției reformei judiciare și de drept în Republica Moldova // Materialele Conferinței internaționale științifico-teoretice „Dezvoltarea constituțională a Republicii Moldova la etapa actuală” din 22-23 septembrie 2004 (mun. Bălți). – Chișinău, 2004, p.423-427; Cu privire la proiectul Codului contravențional al Republicii Moldova // Legea și Viața, 2005, p.5-9; Probleme actuale ale legislației Republicii Moldova cu privire la contravenții în contextul procesului integrat european // Materialele Conferinței internaționale științifico-practice „Probleme actuale ale legislației naționale în contextul procesului integrat european”, Chișinău, 15.12.2007 (p.273-279); Cu privire la concepția Codului contravențional al Republicii Moldova // Revista Institutului Național al Justiției, 2008, nr.1-2, p.96-99.*

²⁷ Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr.532-XIV din 22 iulie 1999 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1999, nr.38/372.

²⁸ Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr.784-XIII din 19 martie 1996 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1996, nr.26-27/28.

²⁹ M.A. Hotca. *Drept contravențional. Partea Generală*. – București, 2003, p.53.

³⁰ Gh.Avornic. *Teoria Generală a Dreptului*. – Chișinău, 2004, p.417.

³¹ N.Popa. *Teoria Generală a Dreptului*. – București, 1992, p.171-173.

³² Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2009, nr.3, p.22.

³³ G.Ripert. *Les forces creatrices du droit*. – Paris: Librairie generale de droit et de jurisprudence, 1955, p.384.

³⁴ Buletinul Curții Supreme de Justiție al Republicii Moldova, 2009, nr.10, p.5.

³⁵ *Progrese și perspective în reprimarea corupției: Raport Național*. – Chișinău, 2009, p.8.

³⁶ **Notă:** Pe parcursul activității profesionale, participând sistematic cu comunicări la conferințe științifice internaționale, colocvii, simpozioane, am elaborat și editat circa 75 de publicații practico-științifice, consacrate problemelor de drept, preponderent în domeniul contravențiilor, inclusiv: *o monografie „Procedura în cazurile cu privire la contravențiile administrative” (2000); un manual didactico-științific „Dreptul contravențional” (2005); o programă analitică la disciplina academică „Dreptul contravențional” codul „FO” (2005); în coautorat, lucrarea „Administrarea eficientă a justiției” (2006); curriculumurile la disciplinele „Administrarea cauzelor contravenționale”, „Metodologia întocmirii actelor procesuale contravenționale” predate în cadrul Institutului Național al Justiției din Republica Moldova (2007); în coautorat, suporturile de curs „Administrarea cauzelor contravenționale”, cartea 8 (INJ, 2009) și „Metodologia întocmirii actelor procedurale contravenționale”, cartea 9 (INJ, 2009).*

Semnificația și valoarea aplicativă a tezelor elaborate rezidă în faptul că, pentru prima dată, în literatura de specialitate autohtonă s-a efectuat un studiu pluriaspectual al reglementărilor și problemelor teoretice privitoare la materia contravențiilor. În urma investigațiilor efectuate s-au formulat concluzii: în plan doctrinar – fundamentarea concepției pentru constituirea unei noi ramuri a dreptului – Dreptul contravențional; în plan normativ – elaborarea Anteproiectului Codului contravențional și în plan practic – analiza unui număr impunător de spețe din practica judecătorească cu propunerea soluțiilor, care, prin ideile și raționamentele ce le cuprind, pot fi utilizate la examinarea cauzelor contravenționale.